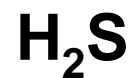

CYKL SIARKI W BIOSFERZE

SIARKA

Stopnie utlenienia:

-II

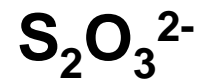
-I

0

II

IV

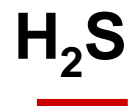
VI

SIARKA

Stopnie utlenienia:

-II

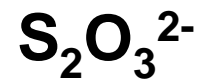
-I

0

II

IV

VI

SIARKA

Stopnie utlenienia:

-II

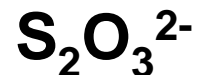
-I

0

II

IV

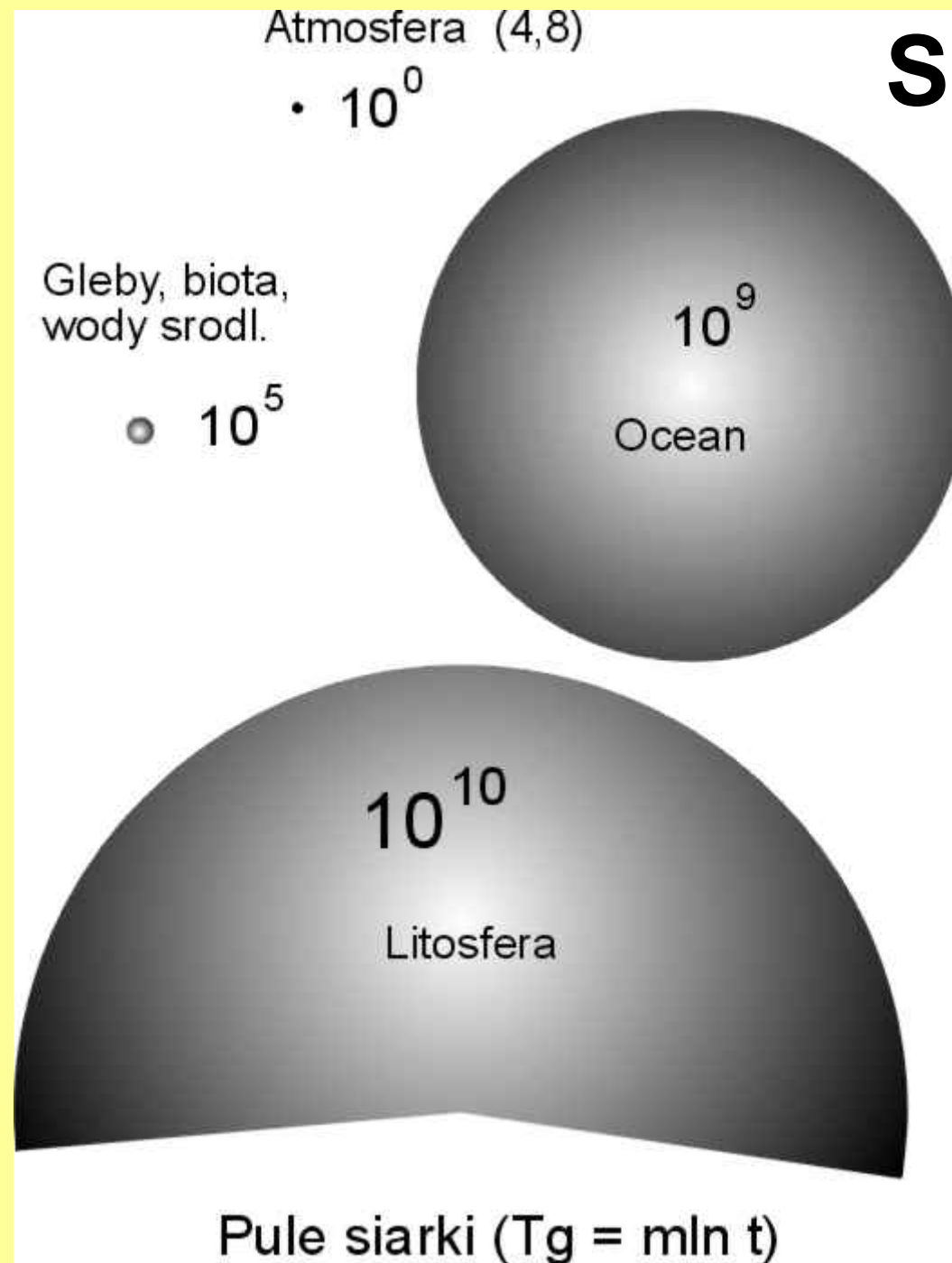

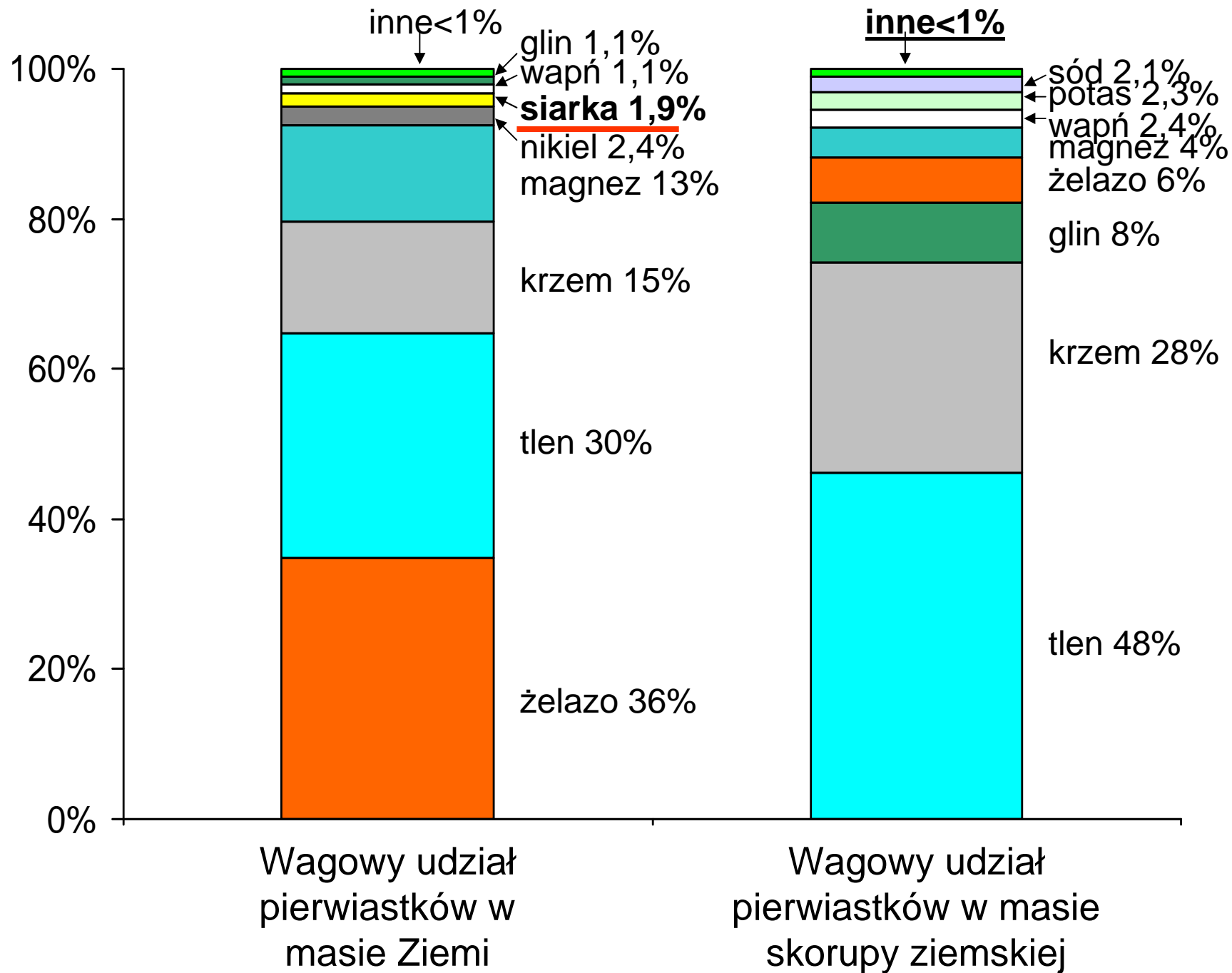
VI

Izotopy stabilne: ³²S (95%), ³³S, ³⁴S (4%), ³⁶S

SIARKA

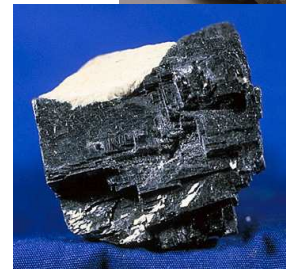

Siarka w litosferze

siarka rodzima

siarczki np: piryt (FeS_2)
galena (PbS)

siarczany: np. gips ($\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$)

Siarka w oceanie

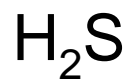
rozpuszczona: (SO_4^{2-})

osady: siarczki (FeS)

ewaporaty

Siarka w atmosferze

siarkowodór

dwutlenek siarki

dwusiarczek węgla

siarczek karbonylu

merkaptan metylowy

siarczek dwumetylu, "DMS"

dwusiarczek dwumetylu, "DMDS"

Siarka w organizmach żywych

ok. 1% masy ciała

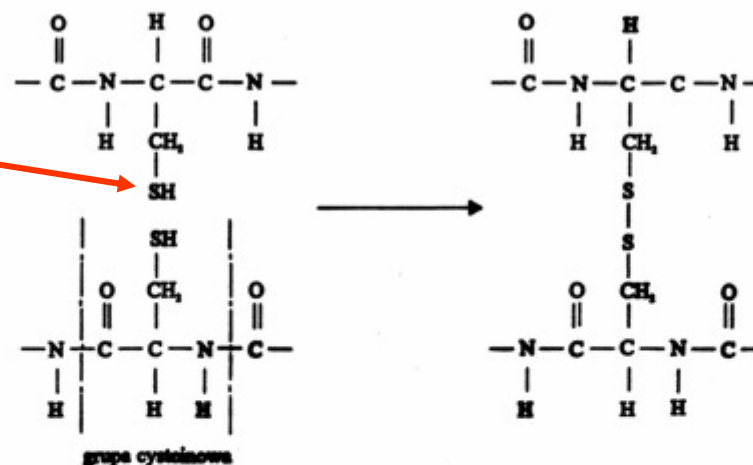
-grupa sulfhydrylowa –SH

-aminokwasy siarkowe
(metionina, cysteina)

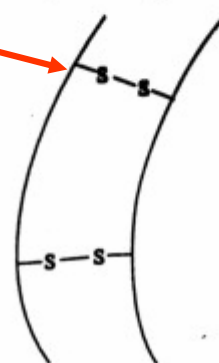
-mostki siarczkowe w
białkach

-białka o dużej zawartości
siarki (rogi, pazury, włosy,
pióra)

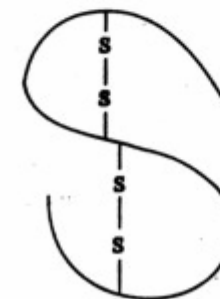
(a) Tworzenie się wiązania disiarczkowego w wyniku połączenia się dwóch grup cysteinowych sąsiadujących segmentów łańcuchów białkowych – reakcja przebiega w warunkach redukcyjnych

(b) Wiązanie międzycząsteczkowe powstałe w wyniku połączenia się ze sobą dwóch cząsteczek białka

(c) Wiązanie wewnątrzcząsteczkowe utrzymujące szczególny kształt łańcucha białka

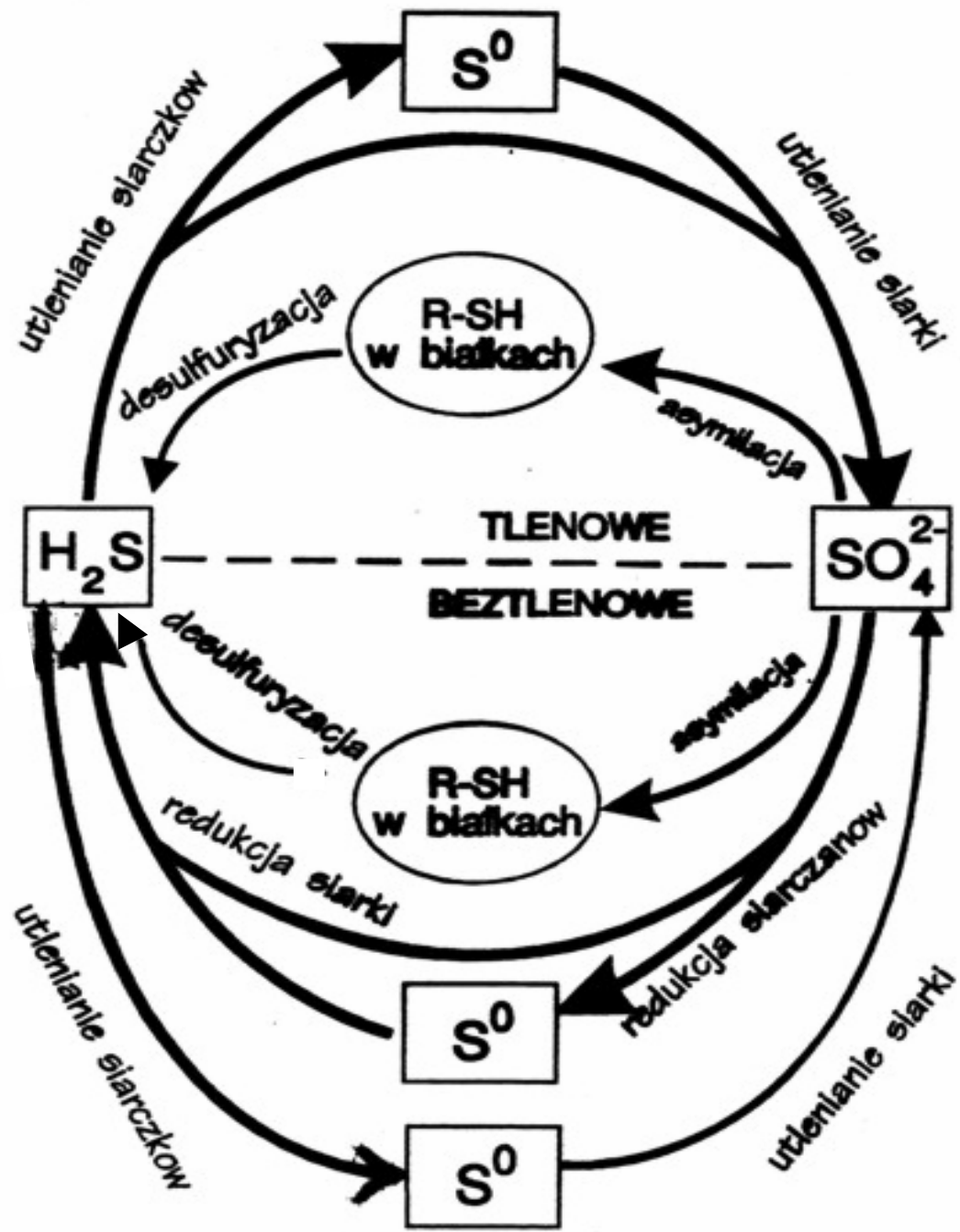

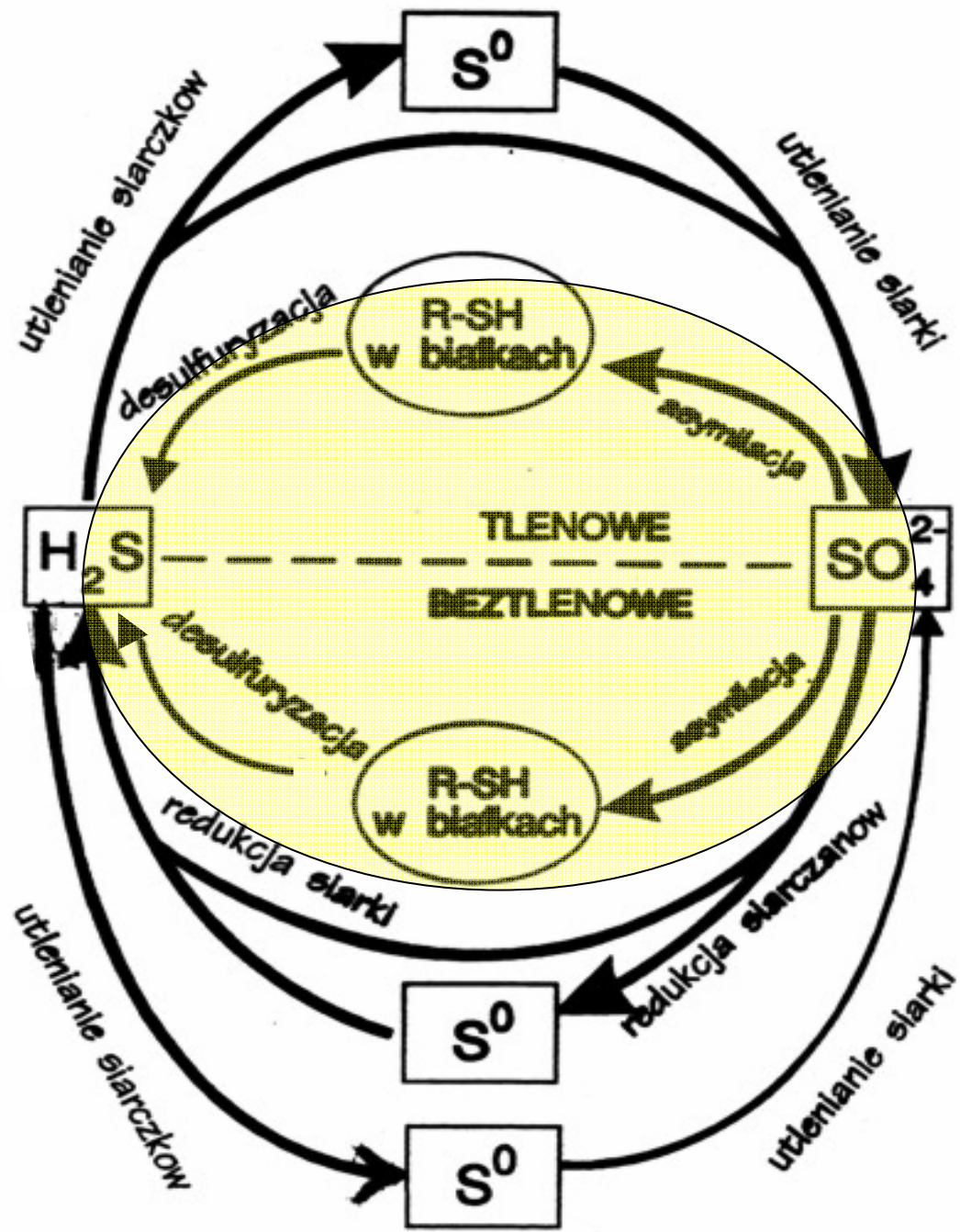
Rys. 6.3. Tworzenie się wiązań siarka–siarka (wiązania disiarczkowe) w białkach

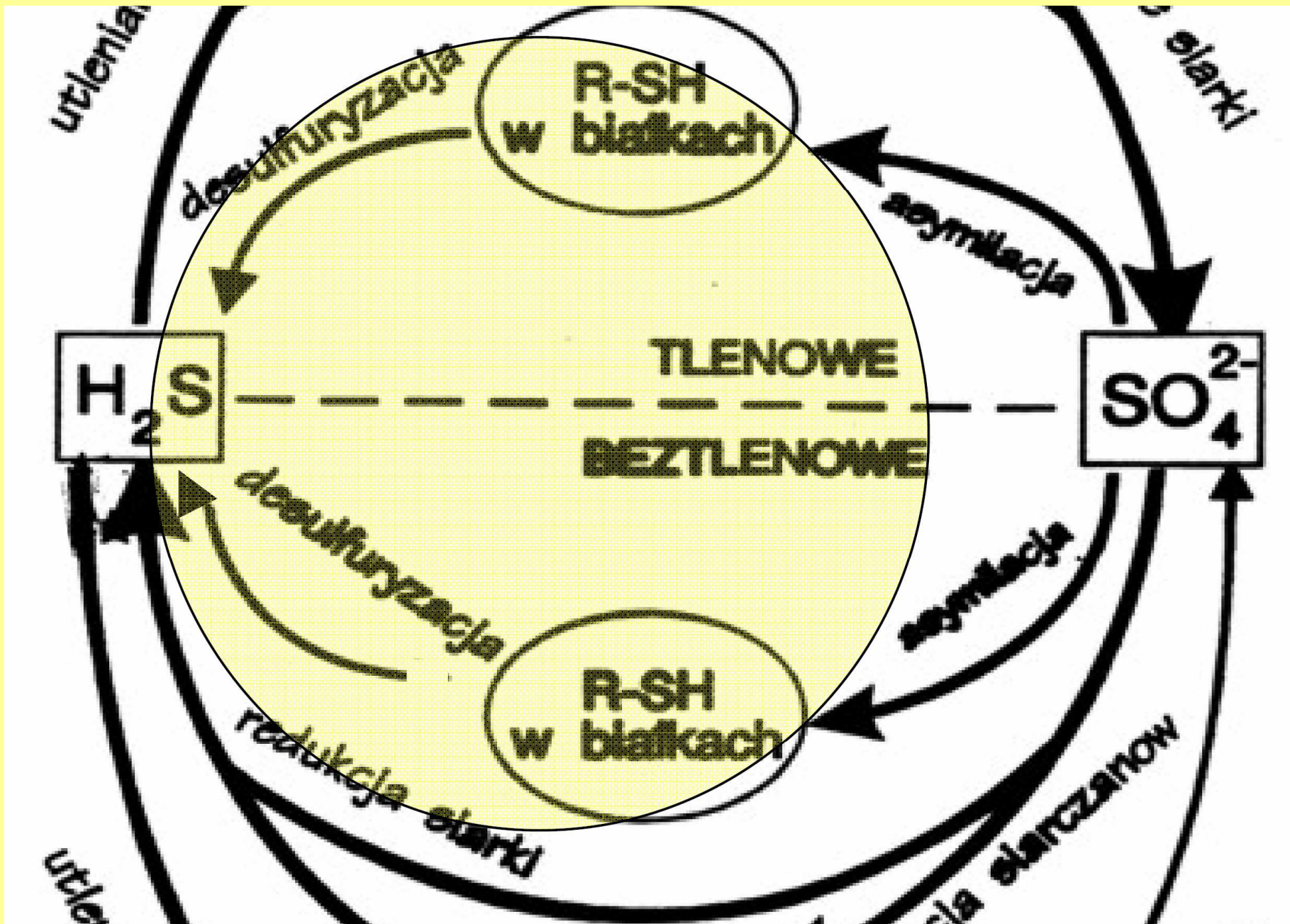
Siarka w organizmach żywych

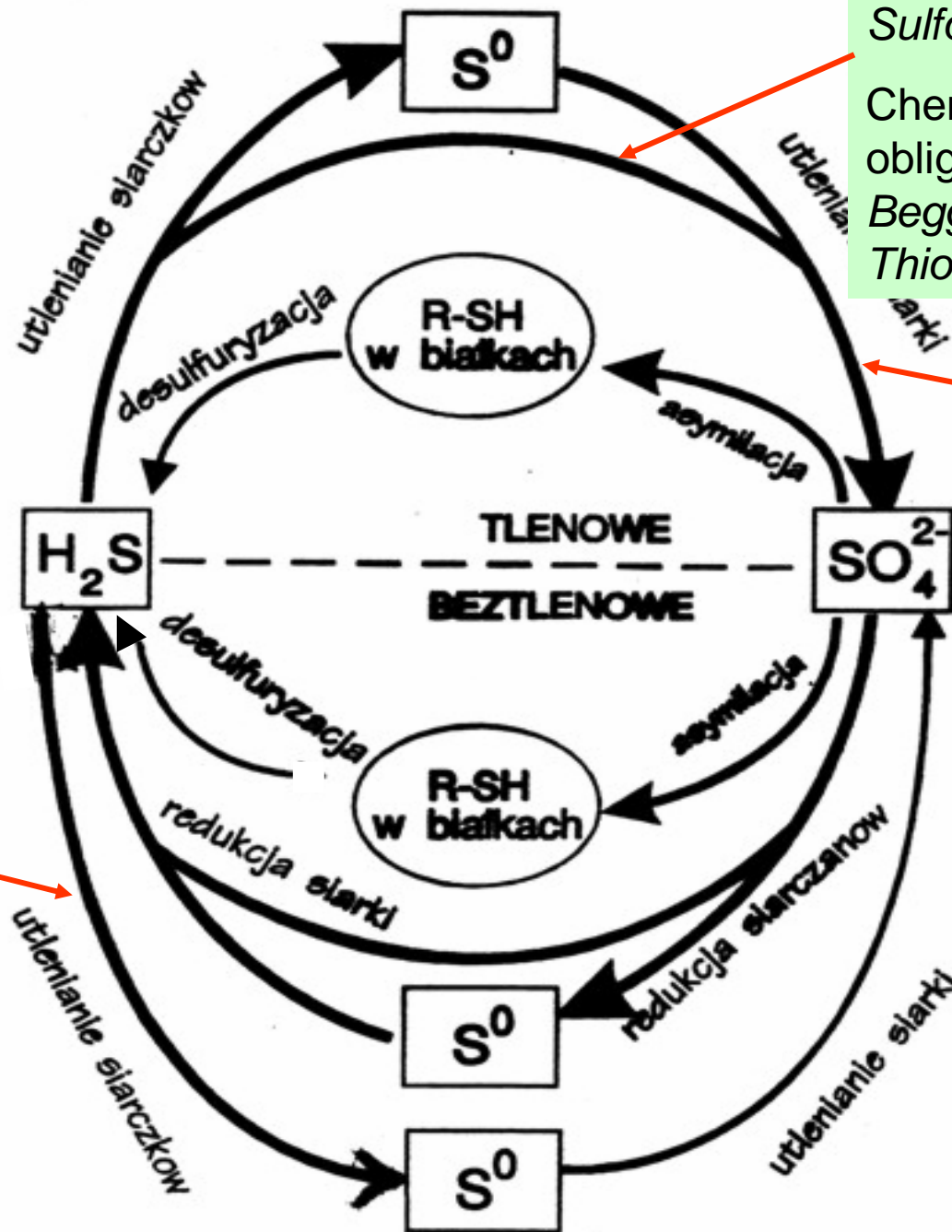
Pobieranie przez organizmy

- rośliny: **siarczan**
- zwierzęta: **aminokwasy** siarkowe
- mikroorganizmy: różne związki organiczne i nieorganiczne

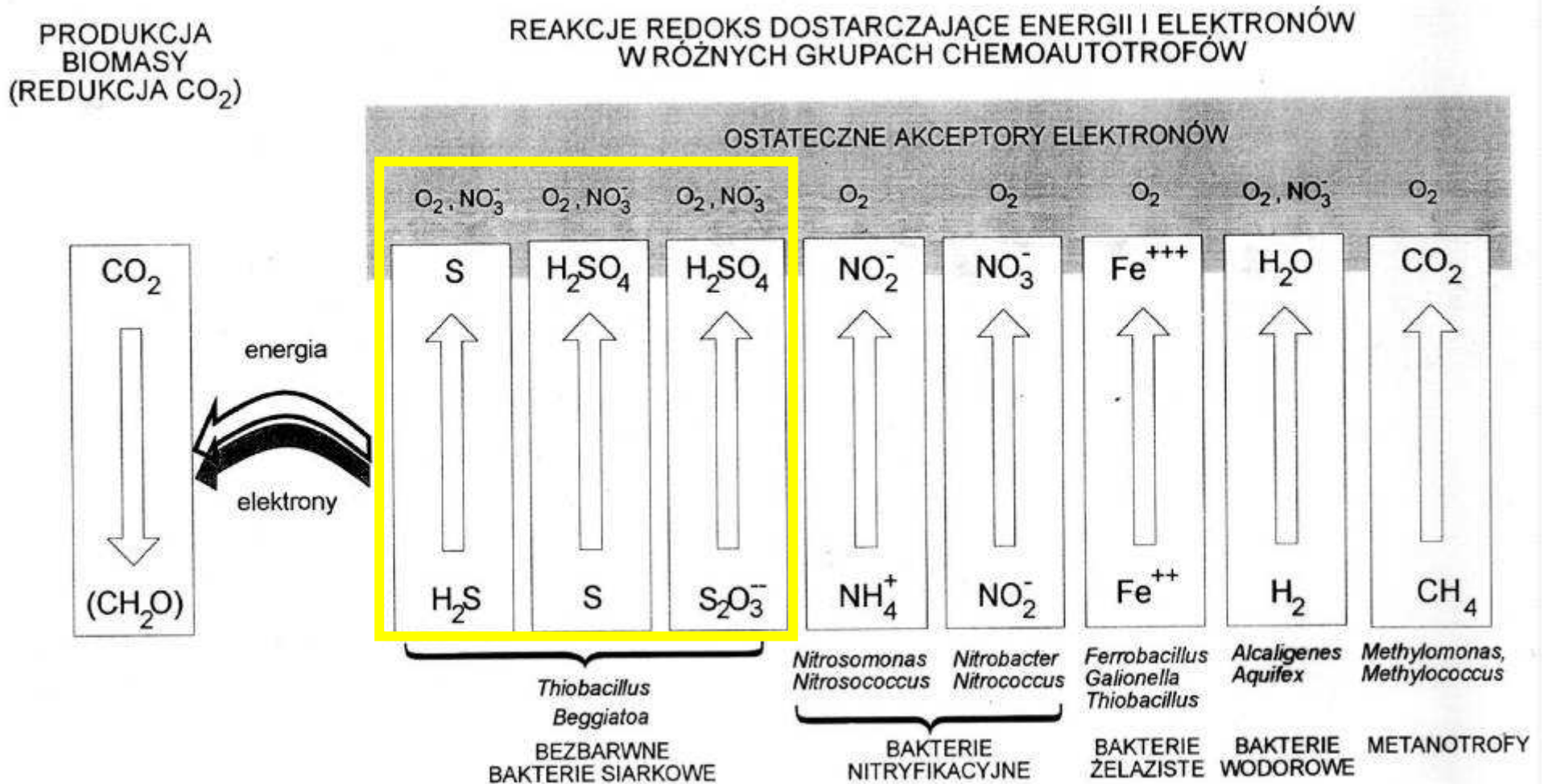

Sulfolobus (Archea)
 Chemoautotrofy obligatoryjne:
Beggiatoa, *Thiorix*,
Thiovolum

Thiobacillus denitrificans

Chromatium,
Chlorobium

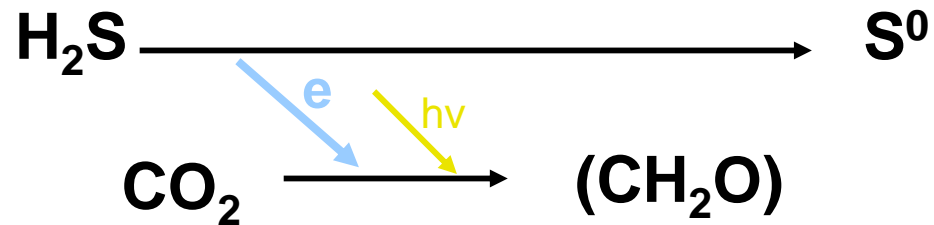
Metabolizm chemoautotrofów

Siarka jako donor elektronów

1. Fotoautotroficzne bakterie purpurowe i zielone
(Chromatium, Chlorobium)

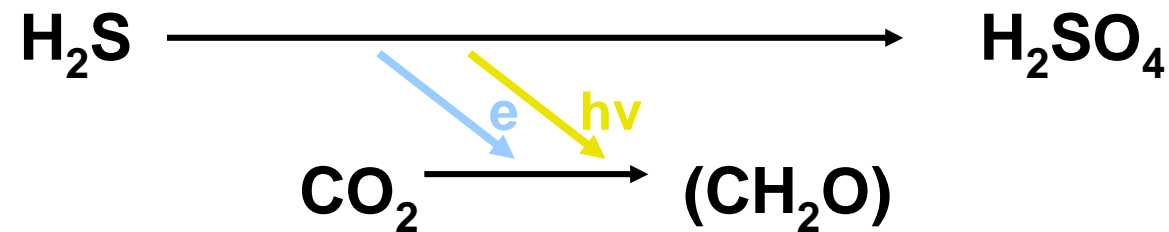

T. D. Brock

Zakwit bakterii
purpurowych

Siarka jako donor elektronów

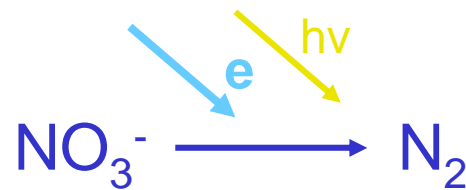
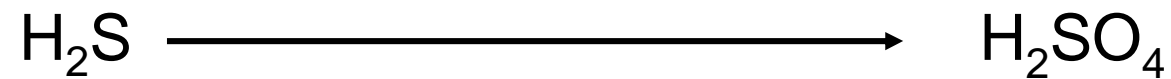
2. Chemoautotrofy obligatoryjne
Bakterie tionowe (*Beggiatoa*, *Thiotrix*, *Thiovolum*),
Sulfolobus

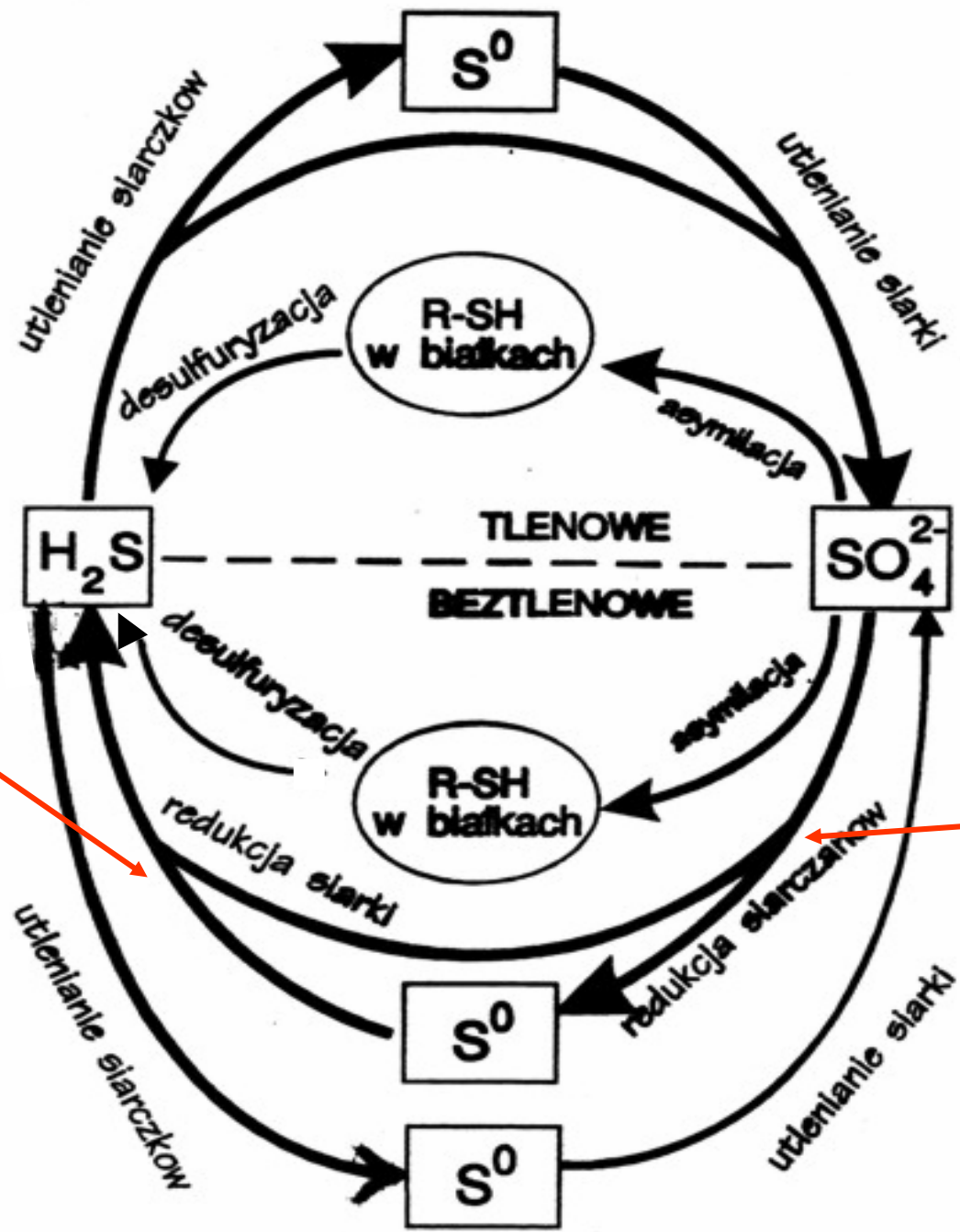
Siarka jako donor elektronów

2. Chemoautotrofy obligatoryjne

Thiobacillus denitrificans

denitryfikacja

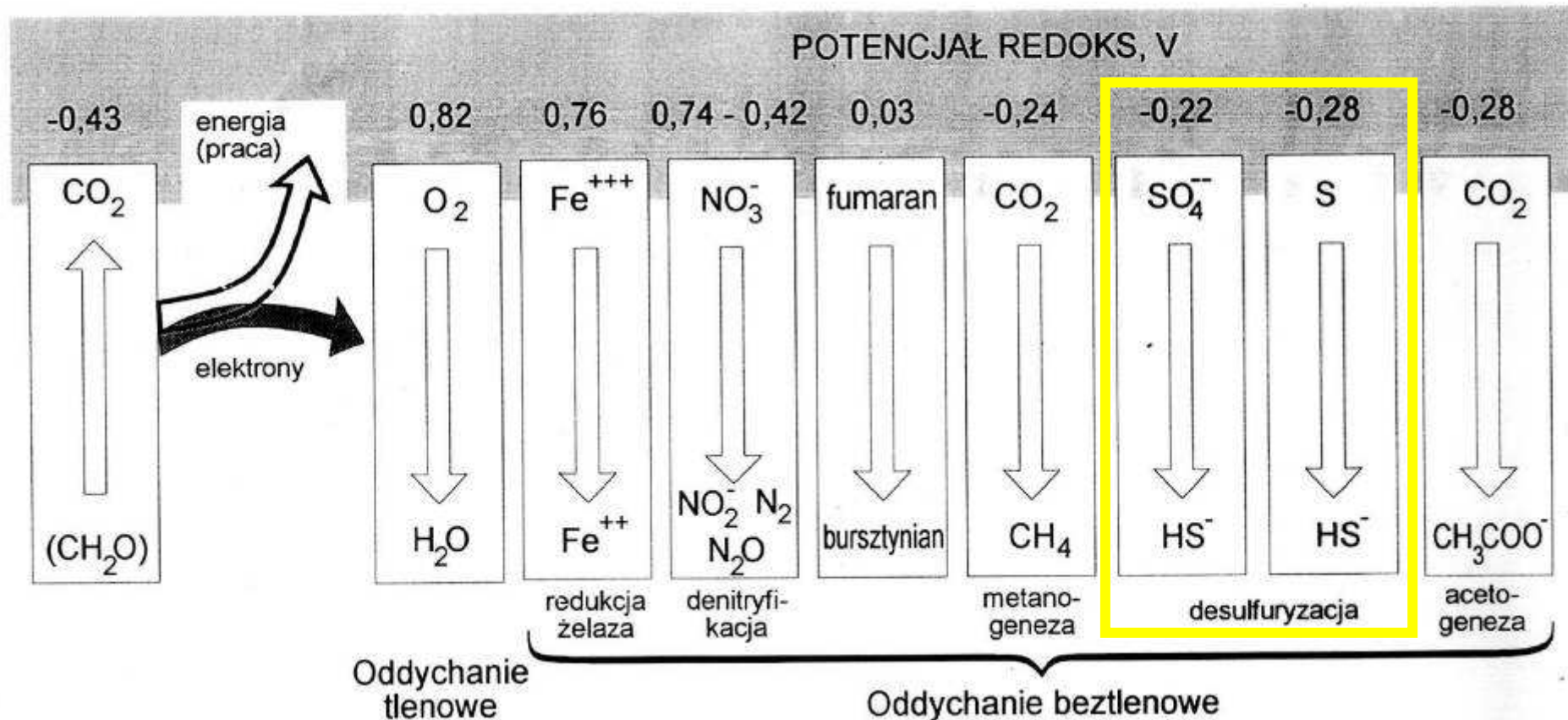
Desulfomonas

Desufovibrio

Metabolizm chemoautotrofów

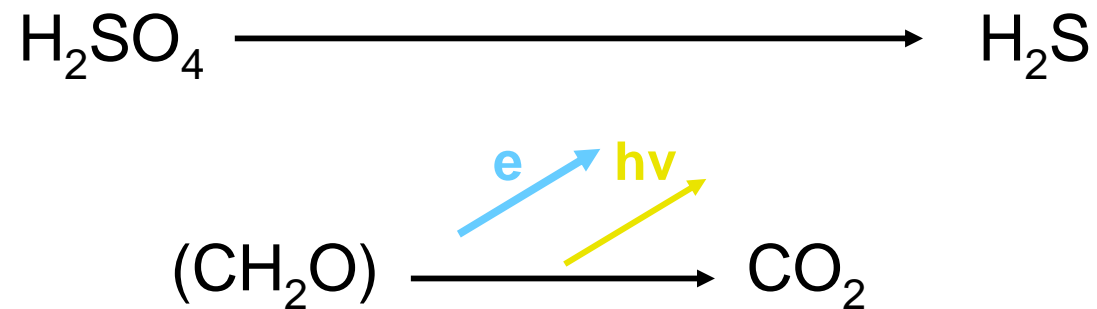
ODDYCHANIE
(UTLENIANIE
ZWIĄZKÓW
WĘGLA)

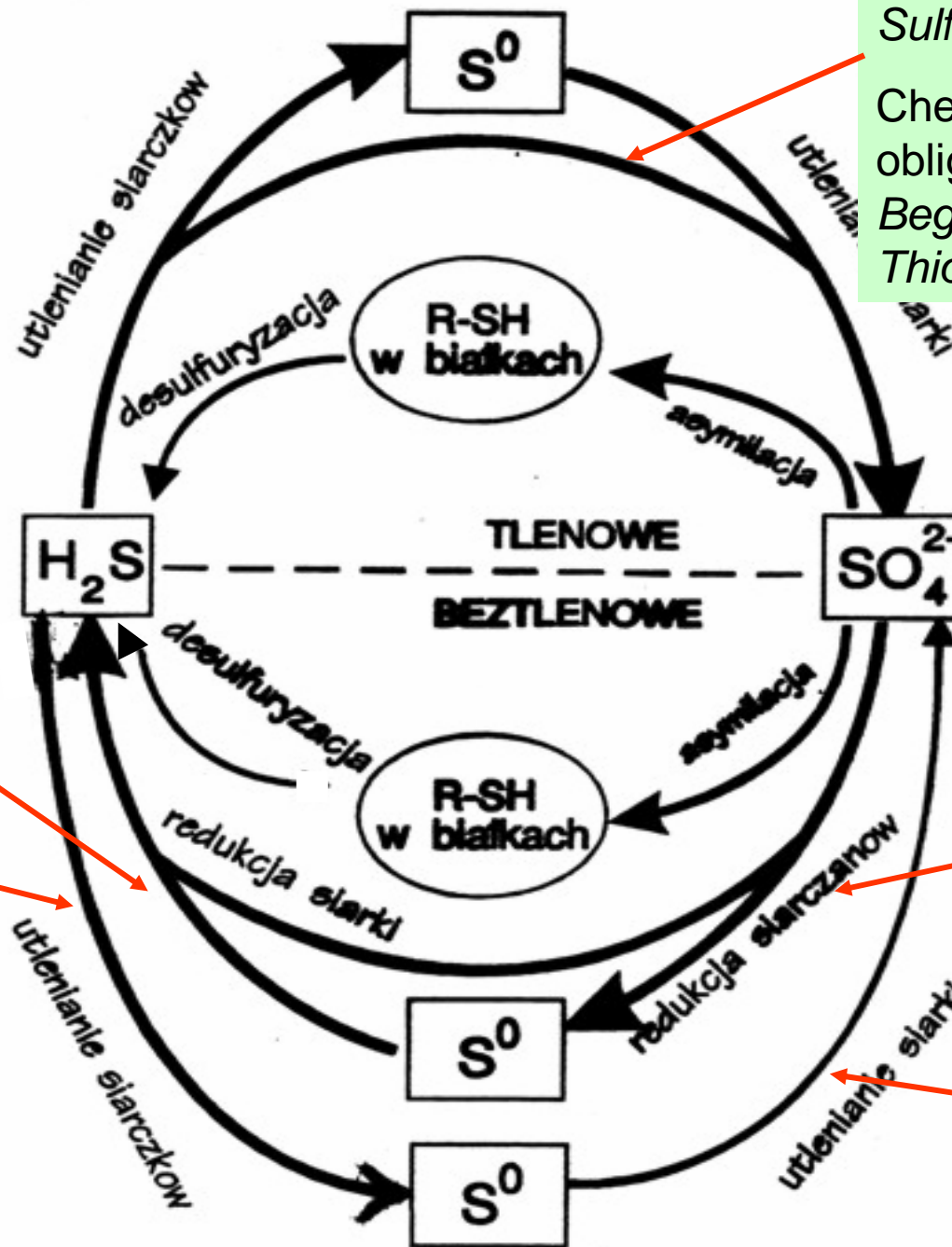
REAKCJE REDOKS PO STRONIE AKCEPTORA ELEKTRONÓW
W RÓŻNYCH TYPAH ODDYCHANIA

Siarka jako akceptor elektronów

Bakterie beztlenowe (*Desulfovibrio*, *Desulfomonas*)

Sulfolobus (Archea)
 Chemoautotrofy obligatoryjne:
Beggiatoa, *Thiorix*,
Thiovolum

Desulfomonas

Chromatium,
Chlorobium

Desufovibrio

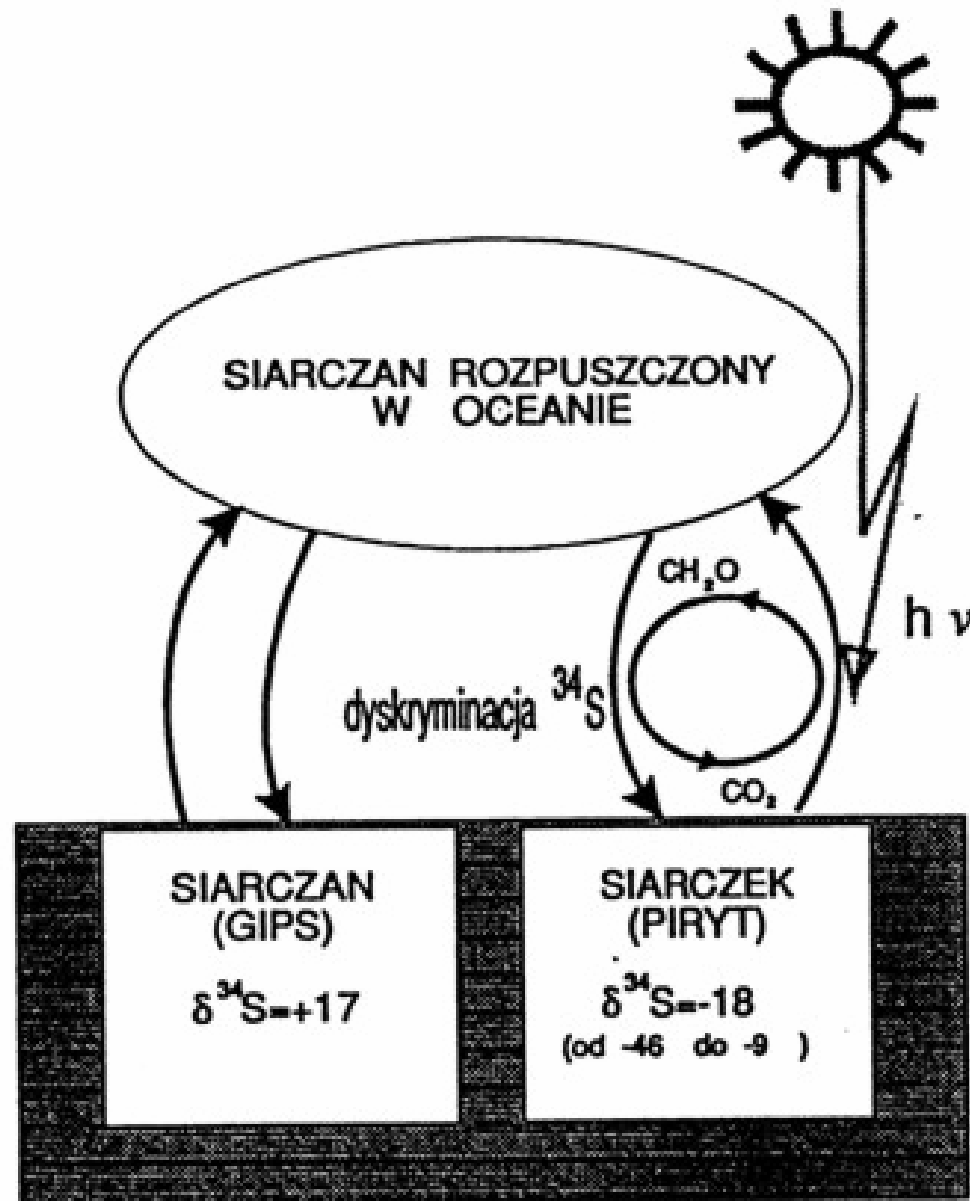
Thiobacillus denitrificans

Izotopy stabilne

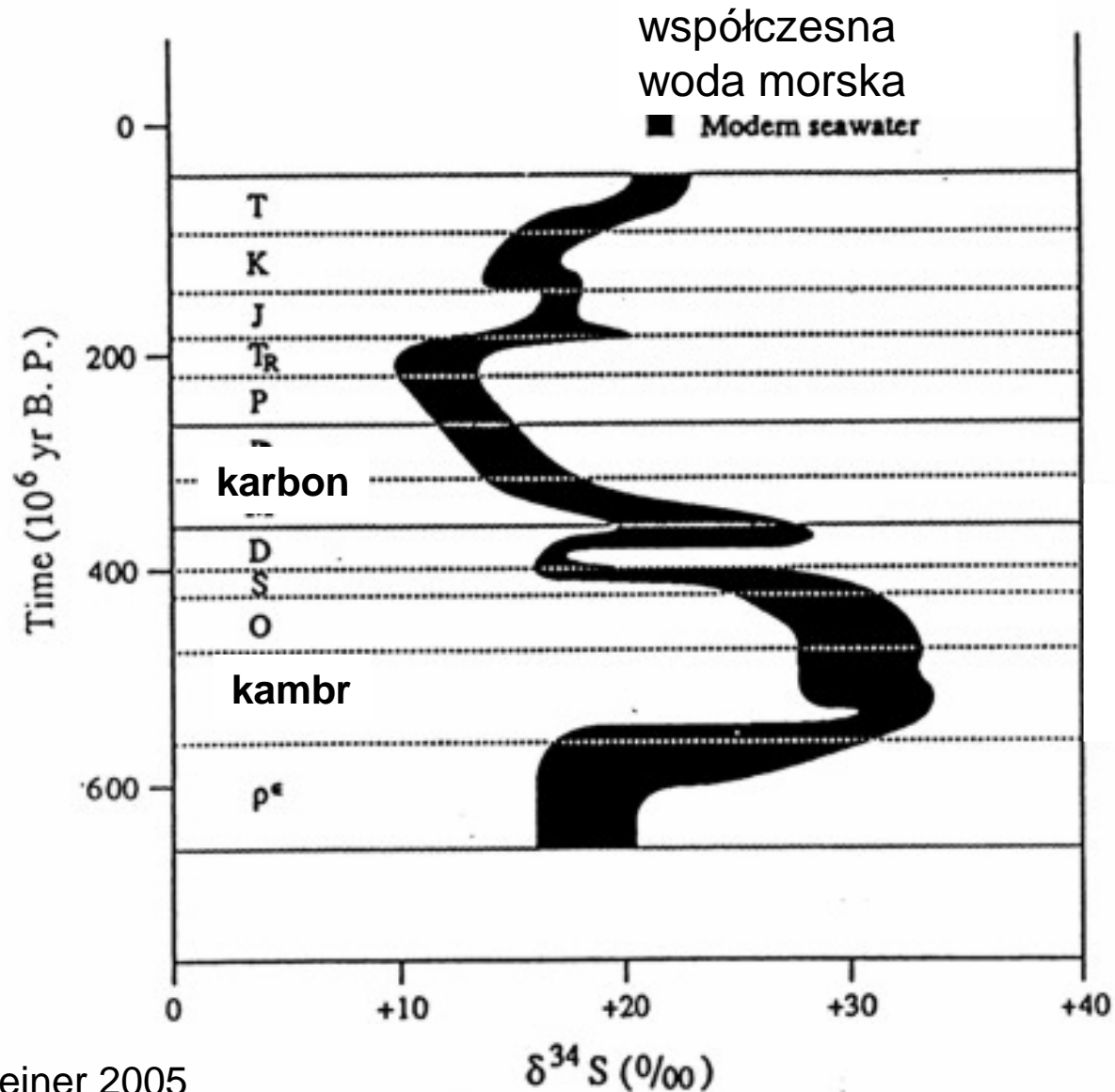
^{32}S (ok. 95%), ^{34}S (4%), ^{33}S , ^{36}S

Dyskryminacja izotopu ^{34}S

Zmiany zawartości ^{34}S siarczanów morskich na przestrzeni fanerozoiku

Lotne związki siarki

19,4 mln t

5,0-48,5 mln t

38,7–56,7 mln t

7,1–9,1 mln t

9,0 mln t

Źródło	Wydzielane lotne związki siarki (mln ton S/rok)						
	SO ₂	H ₂ S	DMS (CH ₃) ₂ S	DMDS i inne	CS ₂	COS	Razem
Ocean		0 - 15	38 - 40	0 - 1	0,3	0,4	38,7– 56,7
Słone błota		0,8– 0,9	0,58	0,13	0,07	0,12	1,7–1,8
Bagna		11,7	0,84	0,2	2,8	1,85	17,4
Gleba i rośliny		3 - 41	0,2– 4,0	1	0,6– 1,5	0,2– 1,0	5,0- 48,5
Spalanie biomasy	7	0 - 1		0 - 1		0,11	7,1 – 9,1
Wulkany i fumarole	8	1		0– 0,02	0,01	0,01	9,0
Razem	15	16,5– 70,6	39,6– 45,4	1,3– 3,4	3,8– 4,7	2,7– 3,5	78,9– 142,6

Wg. Kelleya i Smitha 1990, ze Schlesingera 1991

Źródło	Wydzielane lotne związki siarki (mln ton S/rok)						
	SO ₂	H ₂ S	DMS (CH ₃) ₂ S	DMDS i inne	CS ₂	COS	Razem
Ocean		0 - 15	38 - 40	0 - 1	0,3	0,4	38,7– 56,7
Słone błota		0,8– 0,9	0,58	0,13	0,07	0,12	1,7–1,8
Bagna		11,7	0,84	0,2	2,8	1,85	17,4
Gleba i rośliny		3 - 41	0,2– 4,0	1	0,6– 1,5	0,2– 1,0	5,0- 48,5
Spalanie biomasy	7	0 - 1		0 - 1		0,11	7,1 – 9,1
Wulkany i fumarole	8	1		0– 0,02	0,01	0,01	9,0
Razem	15	16,5– 70,6	39,6– 45,4	1,3– 3,4	3,8– 4,7	2,7– 3,5	78,9– 142,6

Wg. Kelleya i Smitha 1990, ze Schlesingera 1991

Pinatubo (1991) - 20 mln t SO₂
Globalne ochłodzenie o 0,6°C

SO₂

Aktywność

Emisja
(10³ kg SO₂
dzień⁻¹)

Przed erupcją

10/50

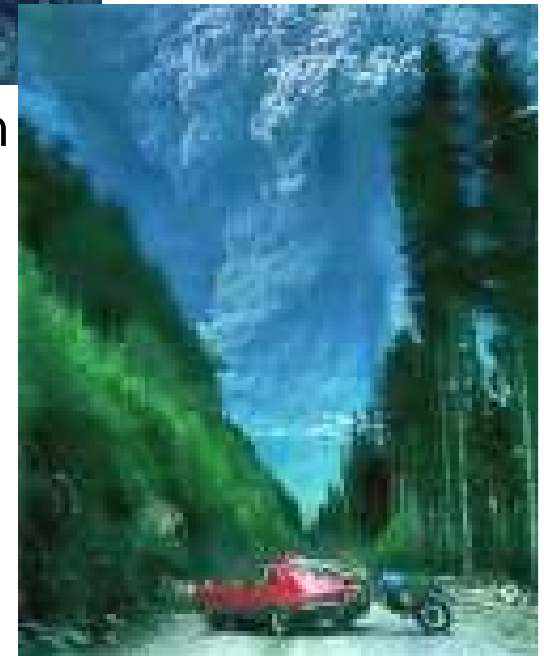
Erupcja

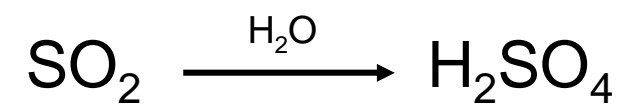
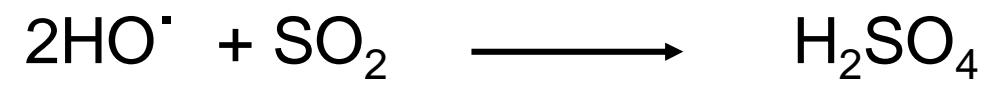
1300/2400

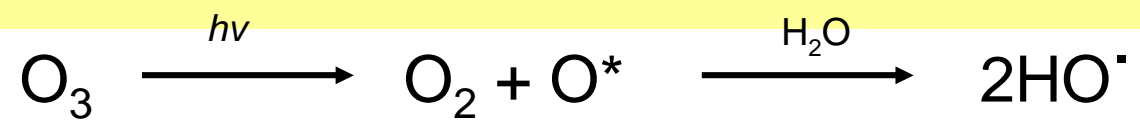
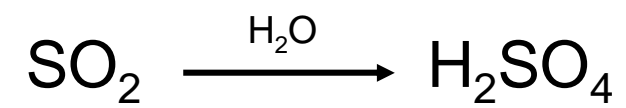
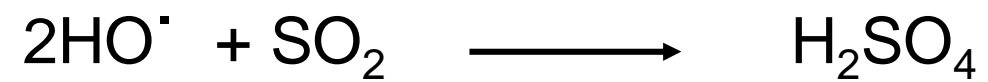
Wulkan St. Helen

18. 05. 1980

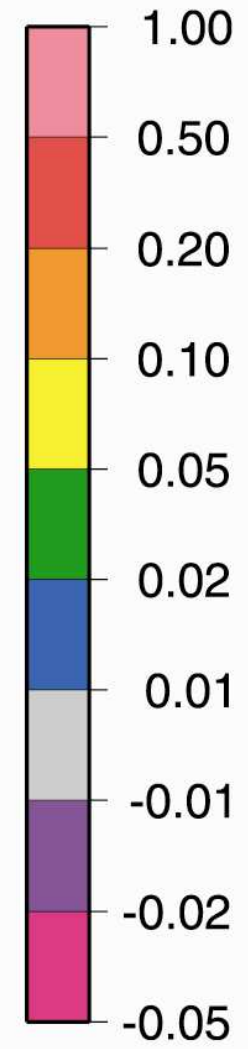

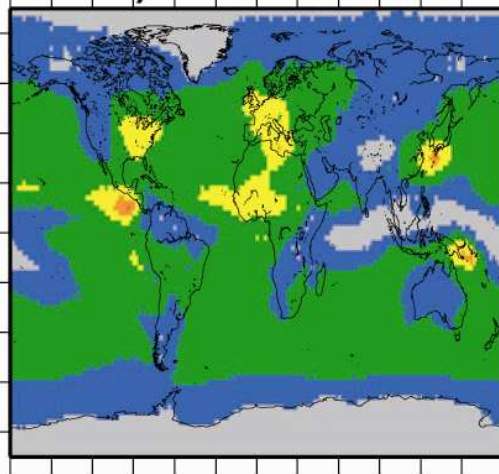

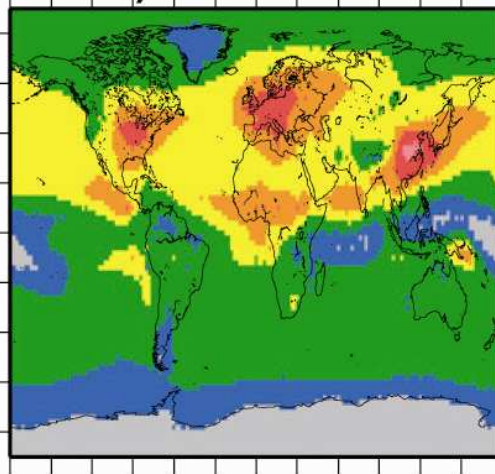
Aerozole siarczanowe

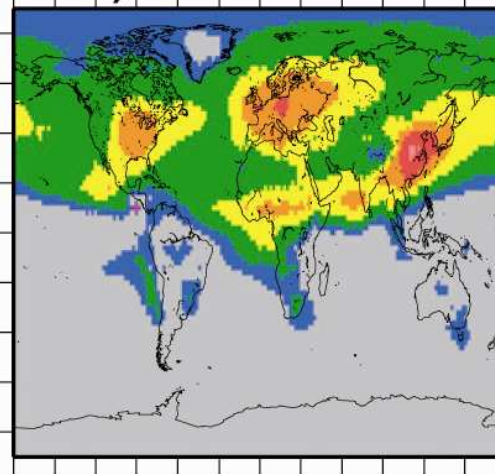
d) SO4 1890

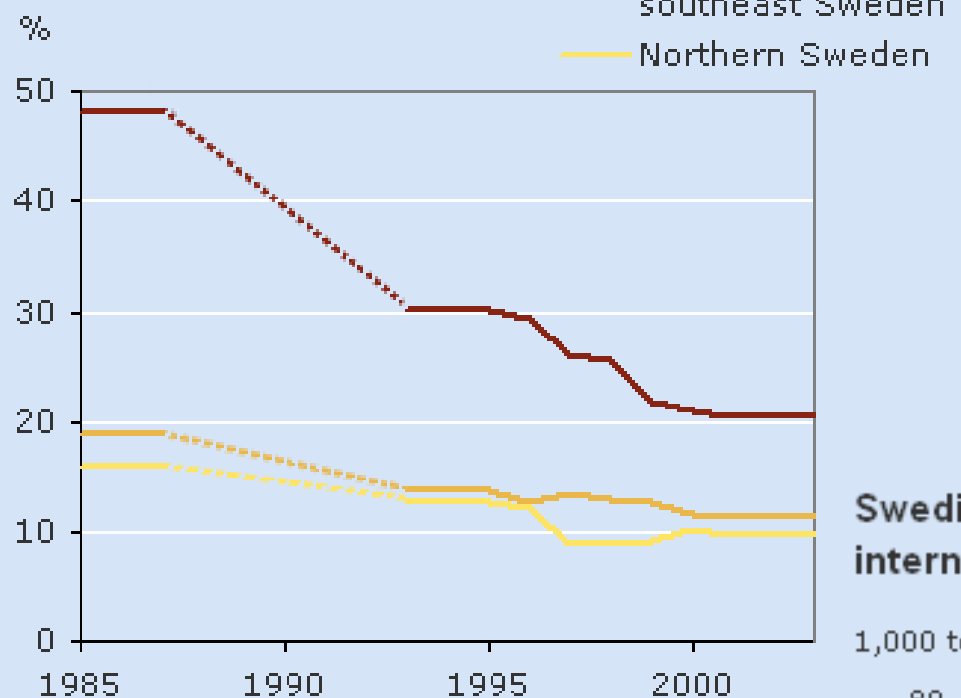
e) SO4 1995

f) 1995-1890

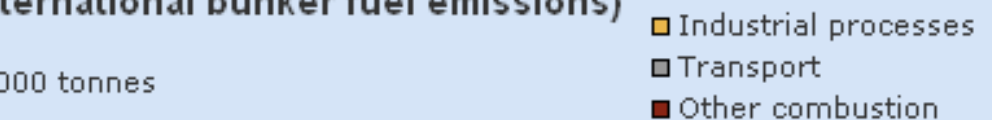

Percentage of severely acidified forest soils in different parts of Sweden

Swedish emissions of sulphur dioxide to air (excluding international bunker fuel emissions)

1,000 tonnes

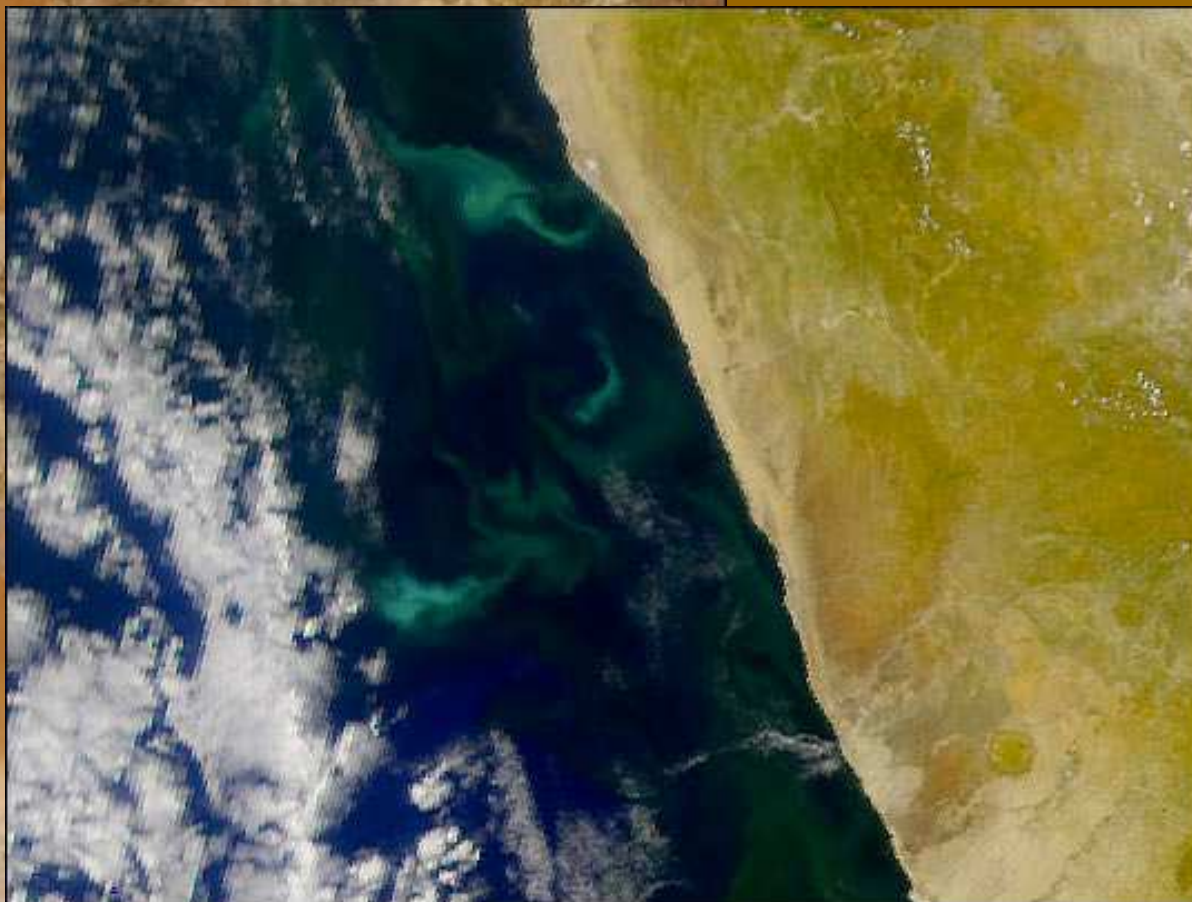
Źródło	Wydzielane lotne związki siarki (mln ton S/rok)						
	SO ₂	H ₂ S	DMS (CH ₃) ₂ S	DMDS i inne	CS ₂	COS	Razem
Ocean		0 - 15	38 - 40	0 - 1	0,3	0,4	38,7– 56,7
Słone błota		0,8– 0,9	0,58	0,13	0,07	0,12	1,7–1,8
Bagna		11,7	0,84	0,2	2,8	1,85	17,4
Gleba i rośliny		3 - 41	0,2– 4,0	1	0,6– 1,5	0,2– 1,0	5,0- 48,5
Spalanie biomasy	7	0 - 1		0 - 1		0,11	7,1 – 9,1
Wulkany i fumarole	8	1		0– 0,02	0,01	0,01	9,0
Razem	15	16,5– 70,6	39,6– 45,4	1,3– 3,4	3,8– 4,7	2,7– 3,5	78,9– 142,6

Wg. Kelleya i Smitha 1990, ze Schlesingera 1991

H₂S

**CHMURY SIARKOWODORU
WYDZIELANEGO PRZEZ
GŁĘBINOWE BAKTERIE ANAEROBOWE
(24.04.2002, PÓŁNOCNA NAMIBIA)**

NASA/
MODIS

Źródło	Wydzielane lotne związki siarki (mln ton S/rok)						
	SO ₂	H ₂ S	DMS (CH ₃) ₂ S	DMDS i inne	CS ₂	COS	Razem
Ocean		0 - 15	38 - 40	0 - 1	0,3	0,4	38,7– 56,7
Słone błota		0,8– 0,9	0,58	0,13	0,07	0,12	1,7–1,8
Bagna		11,7	0,84	0,2	2,8	1,85	17,4
Gleba i rośliny		3 - 41	0,2– 4,0	1	0,6– 1,5	0,2– 1,0	5,0- 48,5
Spalanie biomasy	7	0 - 1		0 - 1		0,11	7,1 – 9,1
Wulkany i fumarole	8	1		0– 0,02	0,01	0,01	9,0
Razem	15	16,5– 70,6	39,6– 45,4	1,3– 3,4	3,8– 4,7	2,7– 3,5	78,9– 142,6

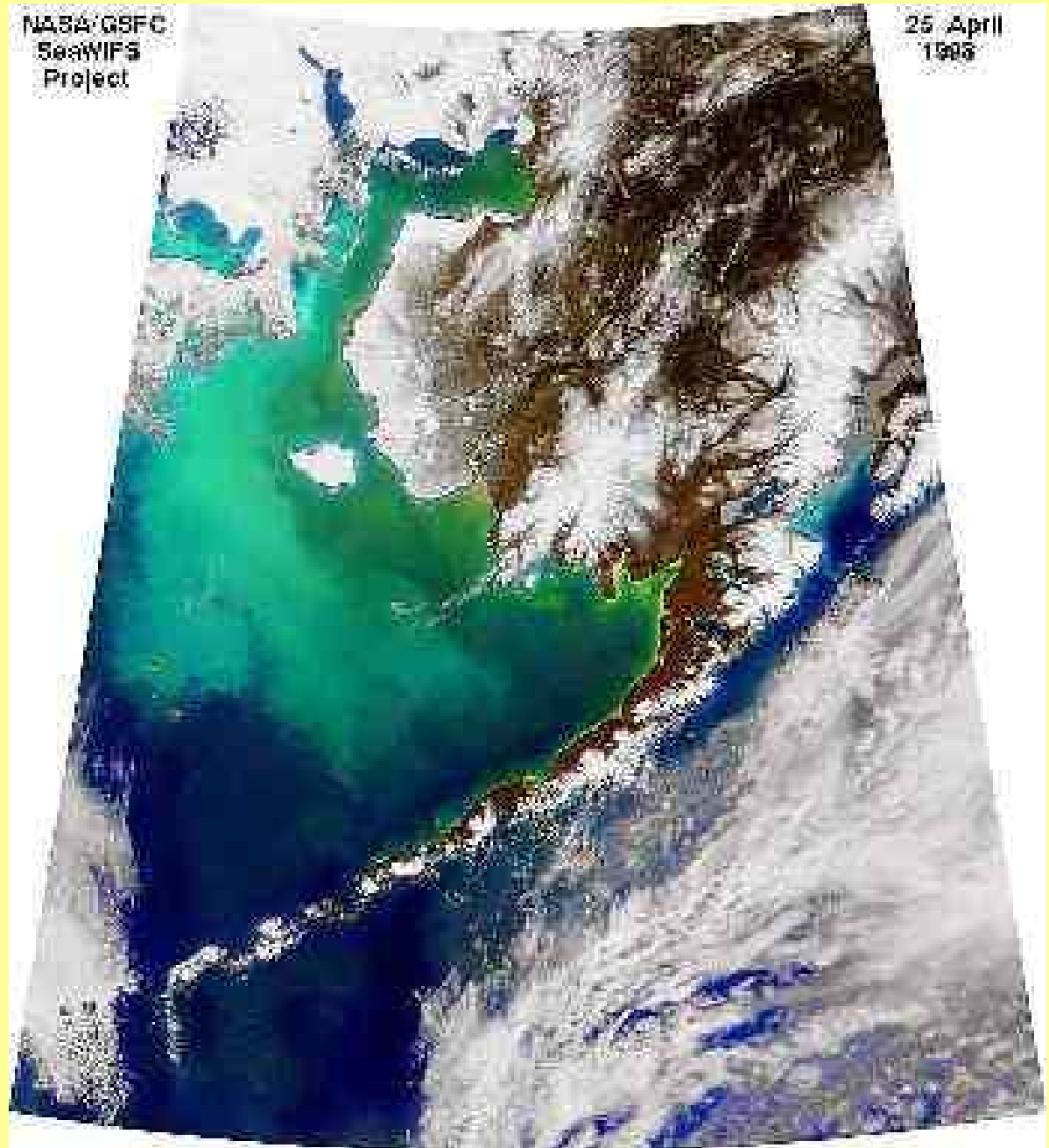
Wg. Kelleya i Smitha 1990, ze Schlesingera 1991

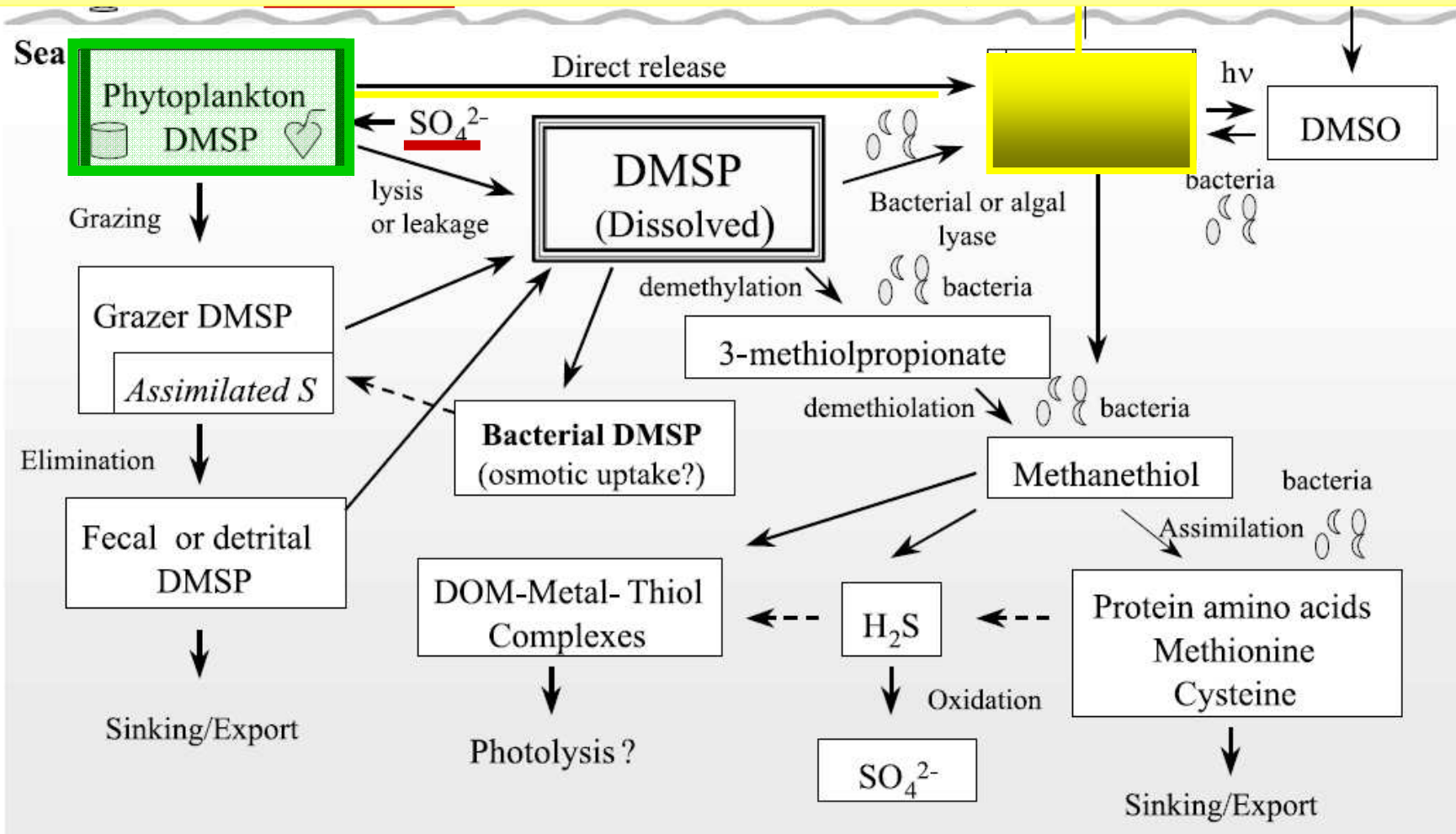
DMS

Emiliana huxleyi

Phaeocystis sp

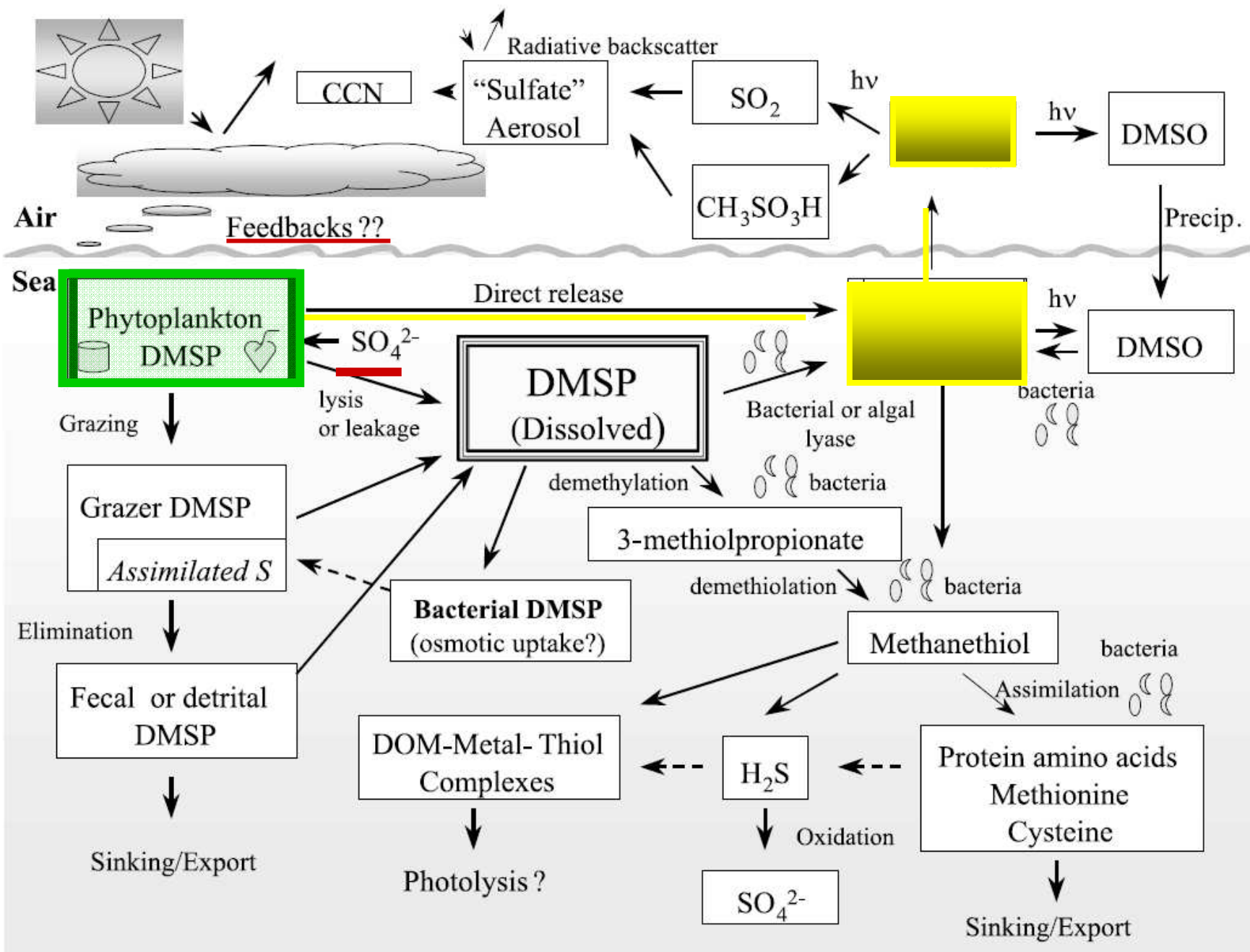

Gabric i in. 2001

Fig. 1. The DMSP and DMS cycles in the upper ocean.

Gabric i in. 2001

Fig. 1. The DMSP and DMS cycles in the upper ocean.

Hipoteza CLAW

Charlson, Lovelock, Andreae, Warren (1987)

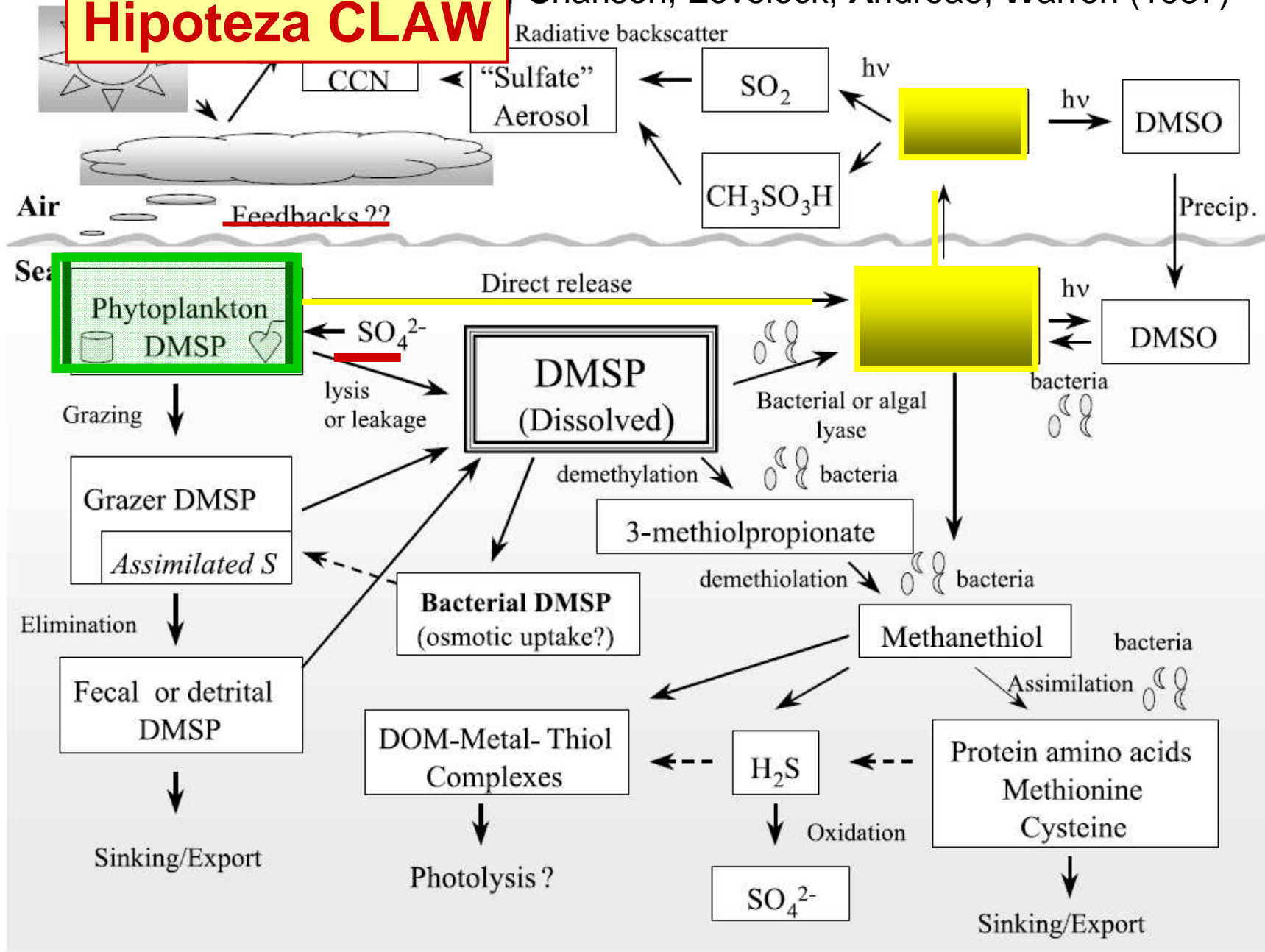
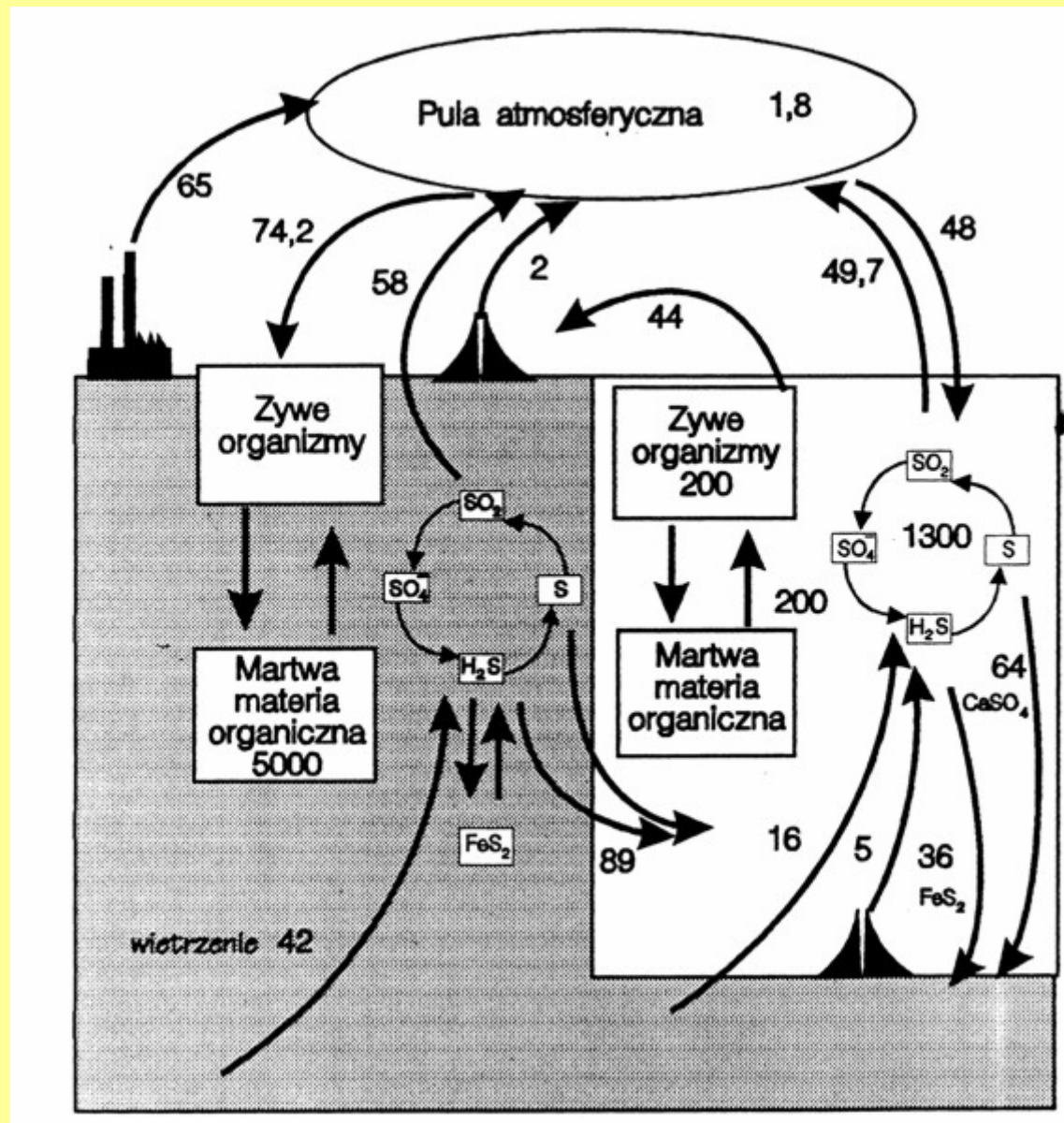
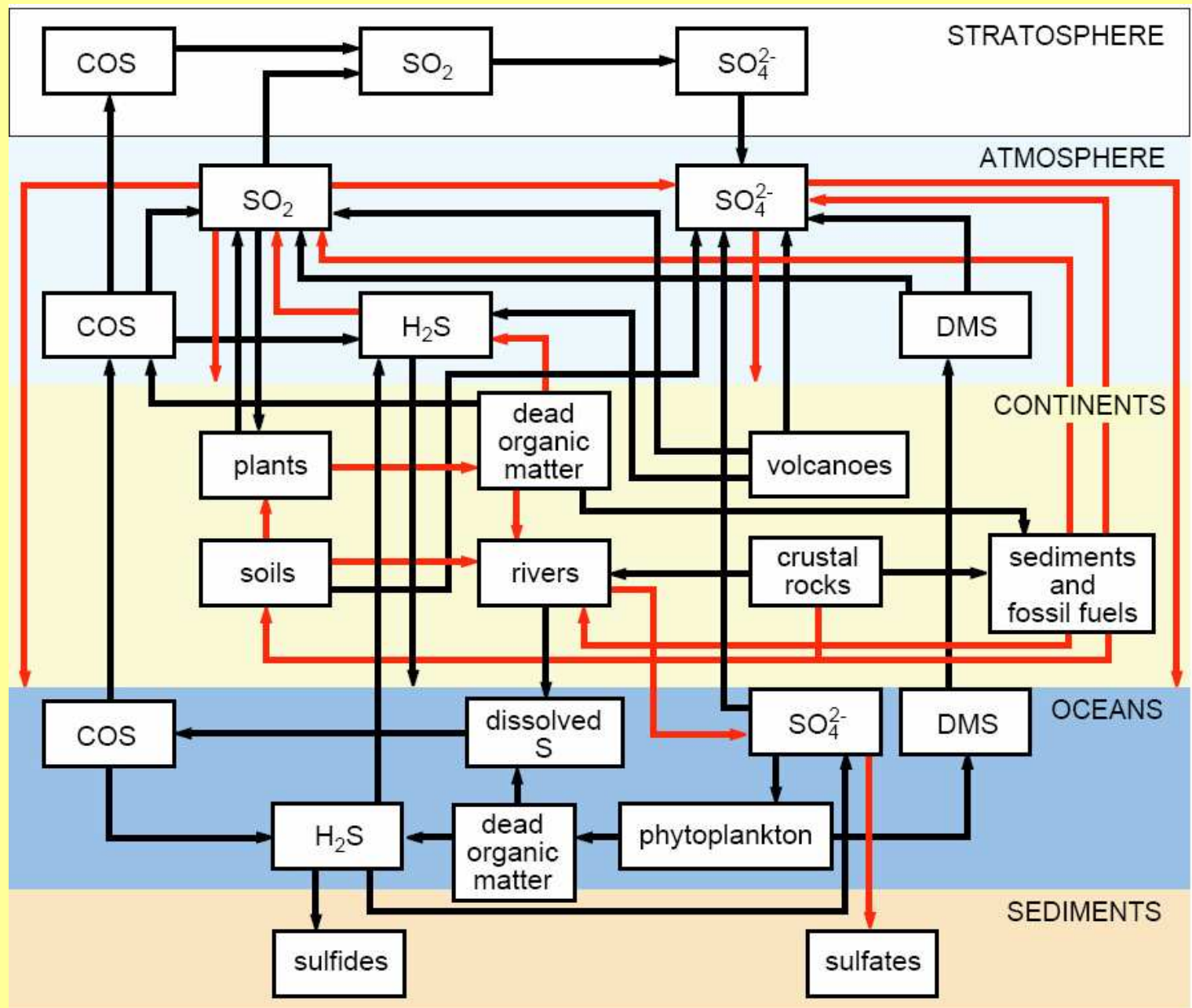

Fig. 1. The DMSP and DMS cycles in the upper ocean.

Obieg siarki w biosferze ($t \cdot 10^6$ oraz $t \cdot 10^6 / \text{rok}$)

— flows dominated by human actions
— other flows